

In Schotland staat een huis

Dat huis is schots en scheef.
En ook heel erg duur.

*Alle foto's bij dit artikel:
© Scottish Parliamentary
Corporate Body 2004*

Rob de Wildt

De ontbinding van het Verenigd Koninkrijk in zelfstandige regio's voor Schotland, Noord-Ierland en Wales stelde de Schotten voor de opgave een parlamentsgebouw te regelen. Medio 1997 werd daarvoor een startnotitie opgesteld. De kosten werden geraamd tussen £ 25 en £ 30 miljoen. En het zou rond de millenniumwisseling klaar moeten zijn.

Het is anders gelopen. Pas in oktober 2004 heeft koningin Elizabeth het gebouw mogen openen. Inmiddels waren de kosten wat hoger uitgekomen, de teller stond in februari 2004 op £ 430 miljoen. Zo'n studie in Nederland naar de kosten van Betuwelijn en HSL, ach wat zou dat. We bevelen u aan de Holyrood Inquiry van Lord Fraser of Carmyllie te lezen. Voor dit doel hebben we dit verslag op de website www.rigo.nl geplaatst. Wel in het Engels, excuses, en ook nog 240 pagina's. Het gebeurt niet vaak dan men zo nauwgezet de stappen in een bouwproces weergeeft, en hoe bijzonder wel niet, dit bouwproces.

*ir. Rob de Wildt is ven-
noot bij RIGO
Research en Advies BV*

De bouw van de nieuwe parlamentsgebouwen was met veel drama omgeven. Midden in het bouwproces zijn vrij kort na elkaar de initiatiefnemer voor zowel het parlement als het gebouw en de Spaanse architect overleden. De projectmanagers van het bouwproces hebben maar beperkte delen van het hele proces meegemaakt. Ook de opdrachtgever, een stuurgroep van de betrokken ambtsdragers, wisselde enkele malen geheel van samenstelling, mede omdat in 1998 het parlement in functie trad. Het zal misschien toch niet verbazen dat de opdrachtnemers zich niet bij deze opdracht weg hebben laten slaan.

In de kern waren dat:

- de architect, een joint-venture van Enrico Miralles (bekend van stadhuis Utrecht) uit Barcelona en het Schotse bureau RMJM;
- Davis, Langdon & Everest, kostendeskundigen;
- Bovis, voor het 'construction management'.

De locatiekeuze die in het begin moest worden gemaakt kwam uit op de locatie Holyrood, mede omdat bleek dat een karakteristiek 17^e eeuws gebouw vrijkwam, zodat de locatie groot genoeg werd voor het gewenste vloeroppervlak. Aanvankelijk ging men uit van een netto vloeroppervlak van ruim 10.000 m². Het gebouw kreeg uiteindelijk een oppervlak van zo'n 30.000 m² en is daarmee nog een slagje groter dan het ING gebouw aan de Zuidas, vermoedelijk een van Nederlands duurste gebouwen. De bouwkosten komen uit op een niveau van zo'n £ 15.000 tot

£ 20.000 per m². Dat is het tienvoudige van hetgeen een doorsnee gebouw kost. Maar dat is het dan ook niet. We hebben hier met een hoogtepunt van laat 20^e eeuwse moderne barok van doen. Er is niets gewoons te vinden. Over ieder onderdeel is ook een rel te voeren, zoals bijvoorbeeld de tafel voor de receptionisten die op zo'n £ 140.000 uitkwam. Outrageous volgens een

parlementariër, maar volgens de selectiecommissie een buitengewoon ecologisch werkstuk van de meest duurzame materialen, waaronder zelfs Schots hout, dat zeker 100 jaar meegaat. Naarmate de kosten verder oplopen wordt de lange levensduur steeds meer in de strijd gegoid.

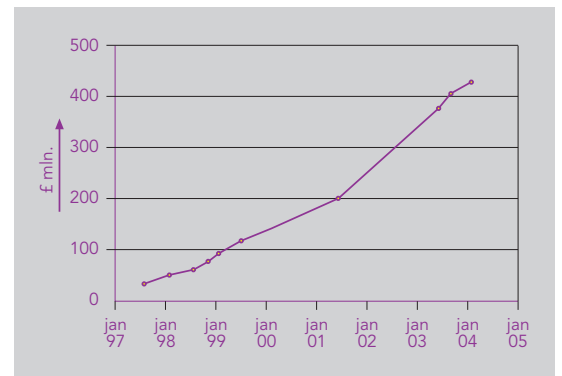
De keuze voor Miralles als architect is zeer bepalend geweest voor het uit de hand gelopen bouwproces, maar daarnaast toch ook de keuze voor een langdurig naast elkaar lopen van ontwerpproces en bouwproces. Miralles liet zich geregeld weinig gelegen liggen aan de wensen van de opdrachtgever. Na langdurige discussie wilde de parlementscommissie die het proces begeleidde of stuurde een hoefijzervormige zaal, als een compromis tussen de vele halve cirkels in Europa en de dubbele rijen in het Lagerhuis. Het is een slappe halve cirkel geworden. Geen ruimte, wand of constructie is hetzelfde. Na het Guggenheim in Bilbao dus een nieuwe architectuurtrekkpleister, Holyrood in Edinburgh.

Omdat de bouw zeer snel moest heeft men al in 1999 gekozen voor een bouwteam/regieachtige opdracht. Er werd een bouwmanager/aannemer aangesteld, die voor de uitvoering van het werk verantwoordelijk werd. Maar Bovis liep geen

enkel financieel risico bij het werk: zijn rol was het om onderaannemers te contracteren, voor ongeveer 50 deelcontracten en hun werk te organiseren en te controleren en kreeg daarvoor zijn fee. Meerdere van deze deelcontracten lagen zowel in de aanvankelijke raming als zeker in de uiteindelijke kosten boven de grens van de Europese aanbesteding maar lijken niet langs die weg te zijn aanbesteed.

De kostendeskundige had in dit proces vooral een boekhoudkundige rol: van tijd tot tijd de bouwplannen doornemen en van een kostenraming voorzien. Figuur 1 laat een reeks van momenten hiervan zien. Het gedetailleerde onderzoek van Lord Fraser is minder helder als men wil weten of het om bouwkosten of de totale projectkosten gaat. Er is immers ook grond gekocht, er zijn gebouwen gesloopt, landschap ingericht en er zijn ook veel honoraria betaald. Kenmerkend voor het bouwproces is ook dat een projectmanager die eind 2000 aantreedt een poging doet om de kosten te beheersen. Zijn voorstellen, door de kostendeskundige uitgewerkt, zouden enkele miljoenen opleveren. Maar de opdrachtgever blijkt toch niet zo gecharmeerd van een mogelijk kwaliteitsverlies en de architect had er al helemaal geen boodschap aan.

Figuur 1. Kostenontwikkeling van prille start tot oplevering

Elk onderdeel van het project heeft zijn eigen kostenspiraal, of het nu de sterk toegenomen beveiliging is of de onvermoede constructieve problemen van het monumentale gebouw. Het bouwproces is achteraf gezien een film die zich van de ene scène naar de andere begeeft, met ook een steeds wisselende cast. Werkende weg heeft men zich een gebouw aangeschaft. Zo bouwde men ook de kathedralen.